

2012-03-08

Handlingsplan för en jämställd regional tillväxt 2012–2014

Innehåll

Inledning	1
Bakgrund.....	2
Därför kräver tillväxt jämställdhet	2
Handlingsplanens åtgärder	4
A. Metoder och verktyg.....	4
1. Regionala handlingsplaner	4
2. Förbättrad statistik.....	4
3. Fördelning av företagsstöd till kvinnor och män.....	5
4. Inför nästa strukturfondsperiod 2014–2020	5
5. Regionala program för kommersiell service	6
6. Spridning av goda exempel	6
B. Ansvar och roller	7
1. Tydliggörande av ansvar och roller	7
C. Lärande.....	8
1. Utbildning och erfarenhetsutbyte.....	8
2. Förbättrad uppföljning	8
3. Följeforskning av handlingsplanen	9
Bilaga. Vad görs i dag?	1

Inledning

Syftet med handlingsplanen är att bidra till en jämställd regional tillväxt. Målgruppen är främst personer och aktörer som arbetar med tillväxtfrågor regionalt och lokalt. Handlingsplanen innehåller därför en redogörelse för de åtgärder regeringen nyligen har vidtagit eller avser att vidta för att underlätta och skapa bättre förutsättningar för att arbeta med jämställdhet i det regionala tillväxtarbetet.

Regeringens övergripande mål med jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Utöver detta mål finns följande fyra delmål:

- en jämn fördelning av makt och inflytande,
- ekonomisk jämställdhet,
- en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och
- att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Regeringens mål med en jämställd regional tillväxt är att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och få tillgång till tillväxtresurser. Det regionala tillväxtarbetet ska därför främst bidra till att jämställdhetspolitikens delmål om en jämn fördelning av makt och inflytande samt målet om ekonomisk jämställdhet uppnås.

I budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1, utg. omr. 19) och i regeringens skrivelse Strategiskt tillväxtarbete för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning (skr. 2009/10:221) framgår att jämställdhet mellan kvinnor och män ska ges ett stärkt fokus i det regionala tillväxtarbetet. Det framgår även i villkorsbeslut för 2012¹ till de aktörer på regional nivå som har ansvar att samordna tillväxtarbetet, att tillväxtarbetet ska bedrivas utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Aktörer med ansvar för det regionala tillväxtarbetet i respektive län ansvarar för att perspektivet integreras i arbetet. Det innebär att jämställdhet mellan kvinnor och män ska främjas vid utarbetande och genomförande av strategier, program och insatser både i fråga om representation och genom att detta perspektiv genomsyrar arbetet. Både kvinnors och mäns intressen och möjligheter till inflytande ska tillgodoses inom ramen för det regionala tillväxtarbetet.

---

¹ Regeringsbeslut under budgetåret 2012 för landstingen i Hallands, Skåne och Västra Götalands län, Gotlands kommun och samtliga samverkansorgan vid användandet av anslaget 5:1 *Länsstyrelserna* inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse samt anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Bakgrund

För att få en samlad bild av hur länen arbetar med jämställdhet, på vilket sätt frågorna genomsyrar det regionala tillväxtarbetet samt av vilka utmaningar och behov som finns fick uppdrag regeringen i december 2010 åt Tillväxtverket att utreda förekomsten av ett jämställdhetsperspektiv i det regionala tillväxtarbetet. Tillväxtverket redovisade detta uppdrag den 1 april 2011 i rapporten *Att välja jämställdhet*. Rapporten visade på att jämställdheten i det regionala tillväxtarbetet inte är tillfredsställande, har tappat fart och att det finns mycket kvar att göra.

Regeringen ser därför ett behov av att stärka arbetet för jämställdhet i det regionala tillväxtarbetet. Inför arbetet med denna handlingsplan har ett antal åtgärder identifierats som syftar till att bidra till en jämställd tillväxt i regionerna.

Åtgärderna handlar i huvudsak om:

- att ta fram och genomföra regionala handlingsplaner att integrera ett jämställdhetsperspektiv i tillväxtarbetet,
- att tillföra utbildning och öka kunskaperna och erfarenhetsutbytet om jämställdhet i tillväxtarbetet,
- förbättrad uppföljning av resultat och fördelning av resurser,
- förbättrad regional statistik fördelat på kvinnor och män, och
- att tydliggöra ansvar och roller i arbetet för en jämställd regional tillväxt.

Därför kräver tillväxt jämställdhet

Regeringen anser att det finns många sätt att påvisa att ökad jämställdhet påverkar förutsättningarna för en ökad tillväxt. Nedan beskrivs fyra samband där en förbättrad jämställdhet mellan könen kan skapa bättre förutsättningar för en ökad tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft.

Jämställdhet, resursutnyttjande och entreprenörskap

Det första sambandet handlar om jämställdhetens potential till ett mer effektivt resursutnyttjande i samhället. Om strukturella hinder rivs och om diskriminering som hindrar kvinnor och män från att fritt söka sig till de jobb de önskar försvinner, kan det skapa en mer jämlik arbetsmarknad. Det gör att arbetsmarknaden fungerar bättre som resursfördelningsinstrument än vad den annars skulle göra och vi kan därmed få en bättre resursfördelning i samhället.

Kvinnor som driver företag och är företagsledare bidrar, precis som män som driver företag och är företagsledare, till tillväxt och ökat välstånd. Ju fler kvinnor som driver företag desto fler jobb, skatteintäkter och fler innovationer skapas. Det bidrar också till att kvinnor får mer operativa erfarenheter och rekryteringsbasen blir då större till bolagsstyrelser och

företagsledning. Arbetet med företagets könsstrukturer måste ske i företagets alla delar för att möjliggöra en förändring. Att det finns både kvinnor och män i ledningsgrupper, chefskretsar, styrelser och personalgrupper i företag bidrar till högre kreativitet och effektivitet samt påverkar företagets styrning och förvaltning positivt. Det finns också rapporter som visar att de företag som satsar på kvinnor i ledningen presterar bättre i fråga om sitt rörelseresultat än de som styrs enbart av män.²

Jämställdhet och demokrati

Det andra sambandet handlar om jämställdhetens koppling till demokratin och det faktum att en ökad jämställdhet bidrar till stärkt demokrati, vilket i sin tur bidrar till att skapa förutsättningar för ökad tillväxt. Ett samhälle som inte utesluter människor från tillgången på kapital, nätverk, institutioner osv. bidrar till ökad mångfald samt ökad tillit till och känsla av att vara delaktig i samhället. Den ökade tilliten till och mångfalden i de sociala kontakterna ökar även möjligheterna till samverkan mellan företag och offentliga aktörer och därmed främjas den innovativa potentialen i samhället. En viktig demokratiaspekt är att öka kvinnors och mäns möjligheter att göra egna val samt förverkliga och kommersialisera sina idéer.

Jämställdhet och attraktivitet

Det tredje sambandet handlar om att ökad jämställdhet i en region bidrar till att göra regionen mer attraktiv och att den därigenom kan locka till sig både människor och kapital i högre utsträckning. Regionens förmåga att konkurrera med andra länder och regioner om olika former av resurser ökar därmed.

Jämställdhet och ökad innovation

Slutligen kan en potentiell koppling mellan jämställdhet och graden av innovativ kapacitet i en region lyftas fram. Genom att fördelningen av de innovations- och klusterfrämjande medlen blir mer jämställd, kan innovativa möjligheter utvecklas inom fler sektorer av arbetsmarknaden och därmed skulle antalet innovationer totalt sett kunna öka. Denna mekanism ligger nära den om ett effektivt resursutnyttjande. Den handlar också om det faktum att mångfalden i sig kan bidra till ett mer innovativt klimat, vilket i sin tur skapar förutsättningar för hållbar tillväxt och utveckling. Som ovan nämnts bidrar ökad jämställdhet i ledningsgrupper, chefskretsar och styrelser i företag till en ökad grad av kreativitet och innovationsförmåga och på så sätt till ökad konkurrenskraft och sysselsättning och därmed till hållbar tillväxt.

---

² Women at the top of corporations: making it happen, McKinsey & Company 2010.

Handlingsplanens åtgärder

A. Metoder och verktyg

Det finns i dag många verktyg och metoder för att arbeta med jämställdhetsintegrering. Samtidigt finns behov av att samla, och i vissa fall utveckla och anpassa, de verktyg och metoder som finns för regionalt tillväxtarbete, samt att tillgängliggöra dessa verktyg och metoder. De åtgärder som identifierats är regionala handlingsplaner för jämställdhetsintegrering av det regionala tillväxtarbetet, förbättrad statistik, kompetensutveckling, att se över fördelningen av företagsstöd och projektmedel samt att ta fram och tillgängliggöra goda exempel på metoder, verktyg och arbetssätt.

1. Regionala handlingsplaner

Ett centralt verktyg för att kunna arbeta för en jämställd regional tillväxt är att det finns en handlingsplan för detta ändamål i samtliga län. Tillväxtverkets rapport *Att välja jämställdhet* visar att endast sju län har en strategi eller plan för hur jämställdhet ska integreras i tillväxtarbetet. En handlingsplan för detta bör finnas i samtliga län. Syftet är att bidra till att skapa en ökad strategisk och långsiktig planering av hur ett jämställdhetsperspektiv ska genomsyra planeringen och genomförandet av verksamheten.

Åtgärd:

Regeringen har i regleringsbrev och villkorsbeslut för 2012, uppdragit åt de aktörer som ansvarar för att samordna det regionala tillväxtarbetet att ta fram regionala handlingsplaner för åren 2012–2014 för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i det regionala tillväxtarbetet. Länsstyrelserna i län där länsstyrelsen inte har detta ansvar ska bistå med sin kompetens i arbetet. Regeringen har samtidigt uppdragit åt Tillväxtverket att ta fram riktlinjer och stödja arbetet.

2. Förbättrad statistik

Det har i olika sammanhang framkommit ett behov av jämförbar regional statistik fördelad på kvinnor och män från regionala aktörer. En kartläggning av detta behov i samtliga län som regeringen låtit göra i januari 2012 visar att det främst handlar om att samla och tillgängliggöra den statistik och de verktyg som finns. Den visar också ett behov av ökad kompetens om hur statistiken kan användas och presenteras.

Åtgärd:

Regeringen har startat ett utvecklingsarbete för att samla, tillgängliggöra och därmed förenkla användningen av könsuppdelad statistik i det regionala tillväxtarbetet.

3. Fördelning av företagsstöd till kvinnor och män

Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt används bl.a. för att medfinansiera regionala företagsstöd, kommersiell service och programmet Produktutveckling i små företag – av varor och tjänster. Regeringen konstaterar att kvinnor är underrepresenterade bland mottagare av stöd jämfört med det totala antalet kvinnor som är företagsledare i det svenska företagsbeståndet, utom för regionalt bidrag till företagsutveckling och kommersiell service.

Åtgärd:

Regeringen uppdrar i dag åt Tillväxtverket att utarbeta förslag på åtgärder som skapar förutsättningar för en mer jämställd resursfördelning vad avser beviljande av företagsstöd som medfinansieras av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*, inklusive stöd från Tillväxtverkets program Produktutveckling i små företag – av varor och tjänster. De åtgärdsförslag som presenteras ska vara utformade för insatser på såväl regional som nationell nivå. Uppdraget ska genomföras i dialog med de regionala aktörer som beslutar om dessa stöd.

4. Inför nästa strukturfondsperiod 2014–2020

Planering och förhandlingar inför nästa strukturfondsperiod pågår och kommer att pågå till och med 2013. Att ta tillvara erfarenheter om jämställdhetsarbetet från nuvarande programperiod samt öka genomslaget i kommande program och projekt inför kommande strukturfondsperiod är en prioriterad fråga för regeringen.

Det handlar om att se hur jämställdhet ska hanteras som ett horisontellt kriterium i varje projekt i programgenomförandet. Inte bara regelverken utan också programmens utformning ger förutsättningar för detta. Inför framtagandet av programmen och målen för dessa är det exempelvis viktigt att det finns en analys av aktuella behov och förutsättningar rörande jämställdhet i respektive programområde. Det är centralt att jämställdhet är en framgångsfaktor som naturligt byggs in som en given tillväxtskapande åtgärd i programmen och projekten och att det finns ett uttalat lönsamhetsperspektiv kopplat till jämställdhet. Det finns behov av att operationalisera jämställdhet till konkreta aktiviteter i programmen. Olika utvärderingar visar att det måste göras i ett tidigt skede av projektriggingen för att jämställdhet ska bli något som genomgripande byggs in i projekten och inte reduceras till att bli något som läggs till i efterhand. För detta har den förvaltande myndigheten som utses för nästa programperiod en central roll, i samarbete med myndigheter och regionala aktörer som tillhandahåller svensk offentlig medfinansiering till projekten.

Åtgärder:

I uppdraget att ta fram strukturfondsprogram inför nästa programperiod kommer jämställdhet att vara en fråga som uppmärksammas särskilt och ingå som ett av de områden som följs upp under programmeringen. Regeringen avser att anordna ett seminarium om jämställdhet inför programskrivningen.

Den förvaltande myndighet som utses inför nästa programperiod avses få en fortsatt viktig roll att se till att jämställdhet kommer in tidigt i utarbetandet av olika strukturfondsprojekt. Myndigheten ska bistå med kunskap i hur jämställdhetsintegrering i framtagandet och genomförandet av projekt och insatser kan genomföras. Det är också viktigt och en del av förvaltningen av programmen att tidigt hitta goda former för uppföljning, utvärdering och lärande kring jämställdhet.

5. Regionala program för kommersiell service

Regeringen ser ett behov av att få fram ett bra underlag om länens arbete med regionala serviceprogram utifrån ett jämställdhetsperspektiv och om på vilket sätt jämställdheten kan stärkas i arbetet.

Åtgärd:

Regeringen har uppdragit åt Tillväxtverket att senast den 9 mars 2012 inkomma med en delredovisning till Regeringskansliet avseende länens genomförande av de regionala serviceprogrammen. I delredovisningen ska Tillväxtverket bland annat redovisa på vilket sätt jämställdhet finns med i länens regionala serviceprogram och i de insatser som genomförs inom ramen för programmen. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) ska göra detsamma i sin delrapportering senast den 30 april 2012 av ett uppdrag att utvärdera resultaten av de regionala serviceprogrammen. Beroende på vad Tillväxtverket och Tillväxtanalys kommer fram till ska åtgärder övervägas för att tydliggöra vikten av ett jämställdhetsperspektiv i arbetet med att öka tillgänglighet till service för medborgare och företag.

6. Spridning av goda exempel

Det finns en mängd befintliga verktyg, metoder och modeller för jämställdhetsintegrering. Dessa är dock inte alltid anpassade utifrån ett tillväxtperspektiv eller presenterade i ett sammanhang där regionala tillväxtfrågor diskuteras. För att underlätta jämställdhetsarbetet i regionernas tillväxtarbete bör därför goda exempel på metoder, verktyg och arbetssätt för jämställdhetsintegrering i det regionala tillväxtarbetet finnas samlat och tillgängligt.

Åtgärd:

Regeringen uppdrar i dag åt Tillväxtverket att på ett ändamålsenligt sätt samla, tillgängliggöra och kontinuerligt uppdatera goda exempel,

metoder, verktyg och arbetsätt, anpassat för det regionala tillväxtarbetet.

B. Ansvar och roller

I budgetpropositionen för 2012(prop. 2011/12:1, utg. omr. 19) och i regeringens skrivelse Strategiskt tillväxtarbete för regional konkurrenskraft och sysselsättning (skr. 2009/10:221) framgår att aktörer med ansvar för det regionala tillväxtarbetet även ansvarar för att ett jämställdhetsperspektiv integreras i arbetet. Utifrån rapportering från regleringsbrev och villkorsbeslut från länen samt i Tillväxtverkets rapport *Att välja jämställdhet* framkommer att ansvarsfördelningen om jämställdhetsfrågor i tillväxtarbetet på regional nivå upplevs som oklar och därför behöver tydliggöras ytterligare.

1. Tydliggörande av ansvar och roller

I dag har länsstyrelserna det övergripande ansvaret att genomföra jämställdhetspolitiken på regional nivå. Samtliga länsstyrelser ska ha expertkompetens inom detta område. Det är dock endast länsstyrelserna i Norrbottens, Västernorrlands, Stockholms och Västmanlands län som har ansvar att samordna det regionala tillväxtarbetet. I övriga län är det samverkansorgan, landsting eller en kommun som har detta ansvar. Därför vill regeringen ytterligare tydliggöra att de aktörer som samordnar det regionala tillväxtarbetet är ansvariga för att jämställdhet är en naturlig del i alla beslut, program och strategier som fattas, utarbetas och genomförs i tillväxtarbetet.

Även de länsstyrelser som inte har ansvar för att samordna tillväxtarbetet har en viktig roll i sina respektive län. Länsstyrelserna har erfarenhet och besitter mycket kunskap när det gäller jämställdhetsintegrering och insatser för en ökad jämställdhet. Länsstyrelserna kan därför bidra med kunskap och erfarenhet inom detta område.

Åtgärd:

Regeringen avser att i regionala styrdokument (regleringsbrev, villkorsbeslut och förordningar) och i dialog med länen ytterligare tydliggöra att de aktörer som samordnar det regionala tillväxtarbetet är ansvariga för att jämställdhet är en naturlig del i alla beslut, program och strategier som tas och utarbetas och genomförs i tillväxtarbetet.

Aktörer med ansvar för det regionala tillväxtarbetet ska enligt regleringsbrev och villkorsbeslut för 2012 ta fram en handlingsplan för jämställdhetsintegrering i det regionala tillväxtarbetet. Detta ska ske med bistånd från länsstyrelsen i de län där länsstyrelsen inte har detta ansvar. Denna åtgärd bidrar till att tydliggöra ansvaret och rollerna.

C. Lärande

Utbildning, erfarenhetsutbyte och goda exempel är centrala delar när det gäller att arbeta med lärande. För att höja kunskapsnivån och skapa ett varaktigt lärande krävs även en god uppföljning av utvecklingen inom jämställdhetsfrågorna i tillväxtarbetet i stort, och av hur de medel som finns att tillgå för regionala projekt och insatser används.

1. Utbildning och erfarenhetsutbyte

Behovet av utbildning om jämställdhet i det regionala tillväxtarbetet har uttryckts i många olika sammanhang. Det handlar om att veta hur man kan arbeta med jämställdhetsintegrering och varför jämställdhet är en tillväxtfaktor i allt utvecklings- och tillväxtarbete. Viktiga aktörer i detta sammanhang är personer på ledningsnivå inom organisationer som arbetar med regional tillväxt. Målgruppsanpassad utbildning och kompetensutvecklingsinsatser bör också erbjudas i samband med arbetet att ta fram och genomföra regionala handlingsplaner för jämställdhetsintegrering i respektive län. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bedriver med stöd av regeringen ett omfattande arbete för att stödja jämställdhetsintegrering i kommuner, landsting och regioner. För att ta till vara SKL:s kompetens och erfarenhet ska Tillväxtverket genomföra uppdraget i samverkan med SKL.

Åtgärd:

Regeringen uppdrar i dag åt Tillväxtverket att bistå med utbildning, kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte i länens arbete med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i det regionala tillväxtarbetet under perioden 2012–2014. Vid genomförandet av uppdraget ska Tillväxtverket samverka med SKL.

2. Förbättrad uppföljning

Det finns ett behov av att kunna följa utvecklingen över tid avseende jämställdhet inom regional tillväxt och regionalt tillväxtarbete. Det finns även ett behov av förbättrad analys av det arbete som genomförts och de resultat som uppnåtts. Detta är viktigt för att se hur arbetet har utvecklats och för att vid olika tidpunkter få indikationer om på vilket sätt arbetet behöver stärkas. För att bättre kunna göra en målgruppsanalys och följa upp olika insatsers resultat och effektivitet behöver också uppföljningssystemet för fördelning av projektmedel inom *anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder* inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt ses över och förbättras.

Åtgärder:

Regeringen har uppdragit åt Tillväxtanalys i uppdrag att ta fram gemensamma och, om möjligt, mätbara indikatorer för regelbunden uppföljning för att åskådliggöra förutsättningarna för att nå målet om att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och få tillgång till tillväxtresurser.

Regeringen har vidare i villkorsbeslut och regleringsbrev för 2012 uppdragit åt Tillväxtverket, länsstyrelsen i Norrbottens och Västmanlands län, samverkansorganet i Värmlands län samt landstinget i Västra Götalands län att gemensamt föreslå hur Tillväxtverket och länens uppföljning av projektverksamheten kan förbättras på såväl regional som nationell nivå. I uppdraget ingår att klarlägga i vilken utsträckning projektverksamheten når kvinnor och män med svensk respektive utländsk bakgrund. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2012.

3. Följeforskning av handlingsplanen

För att kunna se resultatet av såväl denna handlingsplans som de regionala handlingsplanernas åtgärder i relation till de behov som identifierats behöver de insatser som följer av handlingsplanerna löpande följas upp och utvärderas. Det gäller inte minst arbetet att ta fram och genomföra handlingsplaner för jämställdhetsintegrering av tillväxtarbetet på regional nivå.

Åtgärd:

Regeringen uppdrar i dag åt Tillväxtverket att upphandla en följeforskare som löpande kan följa och utvärdera resultat av de insatser som kommer att ske inom ramen för genomförandet av regeringens handlingsplan för en jämställd tillväxt under perioden 2012–2014.

Bilaga till handlingsplan för en jämställd regional tillväxt 2012–2014

Vad görs i dag?

Jämställdhet i strategier, program och företagsstöd för regional tillväxt.

Regionala utvecklingsprogram

Aktörer med ansvar för det regionala tillväxtarbetet i respektive län har i uppgift från regeringen att utarbeta ett regionalt utvecklingsprogram. Det regionala utvecklingsprogrammet ska utgöra en samlad strategi för länens arbete med en hållbar regional tillväxt och utveckling. En uppföljning av de regionala utvecklingsprogrammen genomförd av Tillväxtverket visar att de i de allra flesta fall innehåller ett resonemang om jämställdhet som en del av hållbarhetsperspektivet.¹ Det finns många olika angreppssätt och argument för en jämställd regional tillväxt i de regionala utvecklingsprogrammen. Ett exempel är behovet av hållbara transportssystem och kollektivtrafik som förutsättningar för regionförstärkning och regionförstoring. Möjligheterna till ökad pendling nämns som förutsättningsskapande åtgärd för större arbetsmarknader med valfrihet för både kvinnor och män, samtidigt som det kan bidra till större rekryteringsunderlag för företag och offentlig sektor.

Ett annat exempel är vikten av att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden där ökad jämställdhet på arbetsmarknaden och bättre integration kan öka tillgången på resurser. Det kan ske genom en ökad bredd avseende kompetens, rekryteringsbas och olika erfarenheter. En bättre balans mellan arbetsliv och familjeliv samt arbete för jämställdhet tas också upp som bidragande faktor till att höja regionens arbetskraftsutbud samt stärka invånarnas möjligheter till god livskvalitet och personlig utveckling.

Ett argument för jämställdhet, i samband med den regionala kompetensförsörjningen, som framkommer i programmen är att det är viktigt att kunna attrahera unga personer för länets fortsatta utveckling, och speciellt unga kvinnor då de ofta är mer flyttbenägna än unga män. Att genomföra jämställdhetsanalyser innan kommunala investeringar görs, för att se vilka konsekvenser de ger för unga kvinnor och unga män, tas upp bland annat angående kultur- och fritidssektorn. Det nämns som en viktig åtgärd för att kunna skapa attraktiva livsmiljöer för både unga kvinnor och unga män.

---

¹ Att välja jämställdhet, Tillväxtverket, 2011.

Regionala strukturfondsprogram

I genomförandet av de åtta regionala strukturfondsprogrammen ska dimensionerna för hållbar utveckling, den ekonomiska, sociala och miljömässiga, främjas i enlighet med artiklarna 16 och 17 i rådets förordning (EG) nr 1083/2006 av den 1 juli 2006 om allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden samt om upphörande av förordning (EG) nr 1260/1999. I programmen har fokus lagts på de horisontella kriterierna jämställdhet samt integration och mångfald. Kriterierna ska genomsyra genomförandet av programmen och integreras i projekten, från urvalet av projekt till dess att insatserna har avslutats. I arbetet med att följa upp och utvärdera programmen ska också de olika kriterierna uppmärksammas. En bedömning görs också för varje projekt om dess verksamhet har övervägande positiv eller negativ påverkan ur ett jämställdhetsperspektiv eller om projektet syftar direkt till att förbättra jämställdheten. Vidare ställs krav på de sökande att det ska finnas tydliga samband mellan mål och aktiviteter vad gäller jämställdhet.

I programmen finns även en hel del riktade insatser i syfte att förbättra jämställdheten inom olika områden. Inom t.ex. entreprenörskapsområdet finns projekt som direkt syftar till tillväxtfrämjande insatser genom jämställdhet.

Uppföljning av programmen

I cirka 14 procent av hittills beviljade projekt inom strukturfondsprogrammen är projektets huvudmålsättning ökad jämställdhet. Inom ett av programmen, Östra Mellansverige, är exempelvis andelen projekt som syftar direkt till att förbättra jämställdheten hela 34 procent.

Enligt de åtta regionala strukturfondsprogrammen tillsammans förväntas projekten totalt sett bidra till totalt 33 300 nya arbetstillfällen och 18 300 nya företag vid programperiodens slut. Vidare förväntas 17 340 företag delta i insatserna. Målsättningen är att nära hälften av dessa arbetstillfällen samt nya och deltagande företag ska tillfalla respektive ägas av kvinnor när programperioden summeras.

Till och med 2010 har 264 projekt, av drygt 1086 beviljade projekt, avslutats inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen. Resultaten av dessa projekt är att de har bidragit till cirka 6 000 nya arbetstillfällen för kvinnor och cirka 8 000 nya arbetstillfällen för män. De har även bidragit till cirka 6 000 nya företag, varav cirka 2 500 ledda av kvinnor och cirka 3 500 ledda av män. Även om fördelningen av utfallet kunde ha varit jämnare så är resultatet avseende nyetablerade företag god. Statistik från Tillväxtanalys visar att andelen företag i hela landet startade av en eller flera kvinnor uppgick till knappt 21 300, eller 32 procent av de

nyetablerade företagen. Antalet företag startade av kvinnor och män gemensamt i hela landet uppgår till cirka 7 procent av samtliga nystartade företag. Det är ännu för tidigt att göra en mer utförlig analys kring måluppfyllelsen då många projekt fortfarande pågår. En utvärdering och analys kring måluppfyllelse kommer att genomföras senare i programperioden.

Analys av strukturfondsarbetet

I en tematisk rapport om strukturfondsarbetet görs en analys av jämställdhetsarbetet i de åtta regionala strukturfondsprogrammen för regional konkurrenskraft och sysselsättning.² Analysen visar att det skett en förändring i förhållande till tidigare programperioder. Medvetenheten om jämställdhetskraven och beskrivningen av problembilden har förbättrats och integreringen av jämställdhetsaspekten i projektverksamheten har ökat. Det är inriktningen mot få insatsområden och stora projekt som har bidragit till denna förbättring. Inom enskilda projekt görs för närvarande i många fall ett ambitiöst jämställdhetsarbete. Enligt rapporten måste dock resultatspridning som lärandeprocesser mellan projekt och program förbättras om kunskaperna ska tas till vara och om det ska kunna bli några bestående förändringar. Följeforskningen tas upp som en underutnyttjad resurs avseende bevakning av de horisontella målen samt kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte mellan projekt och program. Något som också påpekats i rapporten är att kunskapen och medvetenheten kring integreringen av jämställdhet och de andra horisontella kriterierna i högre grad bör implementeras redan i tidigare skeden, innan en ansökan kommer in till den förvaltande myndigheten.

Nationella strukturfondsprogrammet

Enligt Europeiska socialfondens (ESF) operativa program är jämställdhetsintegrering ett krav för samtliga projekt som finansieras av fonden. På samtliga åtta regionkontor finns en samordnare med särskilt ansvar för tillsyn rörande frågor om jämställdhetsintegrering.

För att säkerställa att de som söker medel ur programmet tar hänsyn till jämställdhet i utformningen av sina projektplaner (och ansökningar) finns ett särskilt processtöd för jämställdhetsintegrering (ESF Jämt). En ansvarig projektstödare finns i samtliga åtta regioner. Dessutom finns en nationell koordinator som ansvarar för att koordinera och kvalitetssäkra arbetet med jämställdhetsintegrering. Beviljad budget för ESF Jämt är ca 24 miljoner kronor för en treårsperiod t.o.m. 2011.

Programmets Temagrupp Likabehandling har ansvaret för att systematisera och analysera kunskaper och erfarenheter som görs i genomförandet av socialfondsprojekten för att få ett vidare system av

---

² Tematisk rapport från strukturfondsarbetet, IM-gruppen i Uppsala, 2010.

lärande. Genom seminarier, workshops, skrivelser och debatter förs erfarenheter och resultat från projekten vidare. Genom det europeiska lärande nätverket Gender-CoP, som Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige i egenskap av förvaltande myndighet leder på uppdrag av EU-kommissionen, sker regelbundna erfarenhetsutbyten. Nätverket representeras av 13 medlemsländers nationellt ansvariga ESF-organ, som bland annat utreder möjligheterna till ett standardiserat angreppssätt för jämställdhetsintegrering på Europainivå.

Landsbygdsprogrammet

Jämställdhet mellan kvinnor och män på landsbygden och i jordbruket är en viktig prioritering som ska genomsyra hela arbetet inom Landsbygdsprogrammet. Det finns inga åtgärder som riktar sig direkt till kvinnor respektive män, dock anges att insatser med betydelse för kvinnor och kvinnors företagande ska prioriteras. De lokala utvecklingsgrupperna (LAG) ska i genomförandet av programmet dessutom bestå av mellan 40 och 60 procent kvinnor.

Uppföljning

Liksom tidigare programperioder är en betydligt större andel av stödsökarna inom Landsbygdsprogrammet män än kvinnor. Det är främst inom företag inom jord- och skogsbrukssektorn, rennäringen, livsmedelsproduktion och förädling samt i diversifieringsåtgärden för breddandet av företagandet inom jordbruket. När det gäller startstödet kan man dock se att en större andel kvinnor nu söker och får stöd jämfört med den förra programperioden. När det gäller stöd till affärsutveckling i mikroföretag och stöd till främjande av turismnäringen är det en ganska jämn könsfördelning bland de stödsökande. Detsamma gäller Leader, som är en metod för landsbygdsutveckling där man kan söka medel för att förbättra jord- och skogsbrukets konkurrenskraft, förbättra miljön och landskapet samt förbättra livskvaliteten, bredda företagandet och främja utvecklingen av landsbygdens ekonomi.

Kvinnor är dock inte synliga fullt ut i statistiken om antalet företagare som söker medel inom Landsbygdsprogrammet. Fler kvinnor deltar i praktiken i ledning och skötsel av företag utan att formellt sett registreras som företagsledare. Detta är särskilt vanligt bland kvinnor inom de gröna näringarna. En genomgång från Tillväxtverket visar att 29 procent av dem som befinner sig i en företagsledande ställning inom de gröna näringarna är kvinnor.³ Om man jämför det med de registrerade egenföretagarna inom de gröna näringarna är andelen kvinnor endast 17 procent. Det kan därför vara så att det i vissa fall är mannen i en familj som står som ägare till den enskilda firman, i vilket ett jordbruk bedrivs,

---

³ Kan kvinnors företagande i gröna näringar synliggöras genom förbättrad statistik? PM till regeringen, Tillväxtverket, dnr 012-2010-622.

även om kvinnan i familjen är den som faktiskt driver företaget och fattar de strategiska besluten.

Regionala serviceprogram

Regionala serviceprogram ska samordna aktörer och insatser som genomförs i syfte att öka tillgängligheten till kommersiell och offentlig service för kvinnor, män och företag i gles- och landsbygder. Programmen genomförs under perioden 2009–2013 av länsstyrelser, berörda landsting och samverkansorgan samt berörd kommun. Regeringen har uppdragit åt Tillväxtverket att stödja såväl framtagandet som genomförandet av programmen. Verket har i februari 2011 lämnat en delrapport till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) om verksamheten som bl.a. visar att samverkanslösningar mellan kommersiell och offentlig service uppmärksammas allt mer och att servicefrågorna tenderar att sättas in i ett större tillväxksammanhang. I flera län pågår vidare ett arbete med att utveckla kommunala strategier inom ramen för de regionala serviceprogrammen. Regeringen har uppdragit åt Tillväxtverket att utvärdera de regionala serviceprogrammen.

I nästa delredovisning, senast den 9 mars 2012, ska Tillväxtverket bland annat redovisa förekomsten av jämställdhetsperspektiv i länens regionala serviceprogram och i de insatser som genomförs inom ramen för programmen. Tillväxtanalys kommer att göra detsamma i sin delrapportering senast den 30 april 2012 utifrån sitt uppdrag att utvärdera resultaten av de regionala serviceprogrammen.

Regionala företagsstöd

Med regionala företagsstöd avses bidrag i form av de s.k. selektiva regionala företagsstöden och transportbidrag. De selektiva regionala företagsstöden omfattas av regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, sysselsättningsbidrag och såddfinansiering.

När det gäller det beräknade antalet nya arbetstillfällen till följd av dessa stöd har skillnaden mellan kvinnor och män totalt sett ökat under perioden 2007–2010, se tabell 1. I dessa siffror ingår inte sysselsättningsbidraget. För 2010 har antalet nya arbetstillfällen hos de företag som erhållit regionalt företagsstöd totalt sett ökat och antalet arbetstillfällen har ökat något snabbare för män än för kvinnor. Skillnaden i andel mellan kvinnor och män har därmed ökat från 17 till 22 procentenheter (39 procent kvinnor och 61 procent män). Den skillnaden avspeglar ganska väl hur det ser ut på den svenska arbetsmarknaden där kvinnor i större utsträckning arbetar inom offentlig sektor och männen inom privat sektor (inom privat sektor är 37 procent av de sysselsatta kvinnor).

Tabell 1 Vissa resultatindikatorer om beviljade selektiva regionala företagsstöd 2007–2010¹

	2007	2008	2009	2010
Beviljat belopp (mkr)	550	664	583	613
Beräknat antal nya arbetstillfällen totalt ²	3 619	3 904	3 249	4 905
Beräknat antal nya arbetstillfällen kvinnor ²	1 504	1 628	1 323	1 904
Beräknat antal nya arbetstillfällen män ²	2 115	2 276	1 926	3 001

¹ Regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, sysselsättningsbidrag och såddfinansiering.

² Exkl. såddfinansiering eftersom detta inte beräknas.

³ Exkl. sysselsättningsbidrag.

Källa: Budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1, utg. omr. 19)

I det svenska företagsbeståndet är det 77 procent män och 23 procent kvinnor som är företagsledare.⁴ Jämfört med antalet kvinnor som är företagsledare i det totala svenska företagsbeståndet är kvinnor underrepresenterade som mottagare av samtliga regionala företagsstöd, utom för regionalt bidrag till företagsutveckling. När det gäller antal anställda är kvinnor underrepresenterade i samtliga stöd, utom för sysselsättningsbidraget. Tabell 2 nedan visar jämställdhetsindikatorer för regionala företagsstöd beviljade 2010.

Tabell 2 Jämställdhetsindikatorer för regionala företagsstöd beviljade 2010

	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Andel kvinnor som är företagsledare (%)	Andel män som är företagsledare (%)	Andel kvinnor i styrelsen i organisationen (%)	Andel män i styrelsen i organisationen (%)
Regionalt investeringsstöd	865	2 199	6	94	17	83
Sysselsättningsbidrag	15	25	0	100	12	88
Regionalt bidrag till företagsutveckling	3 126	9 480	25	75	24	76
Såddfinansiering	177	575	13	87	19	81
Summa	4 183	12 279				

Källa: Budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12, utg. omr. 19),

Stöd till kommersiell service

Stöd till kommersiell service är ett stöd till länens arbete inom det kommersiella serviceområdet och det kombineras ofta med andra insatser som genomförs för att öka den ekonomiska hållbarheten för butiker i s.k. servicegläsa områden. Under 2010 beviljades stöd till kommersiell service med totalt ca 58 miljoner kronor.

Antalet anställda i de företag som beviljades stöd till kommersiell service var totalt 949 stycken, fördelat på 209 arbetsställen. Av dessa utgjorde

⁴ Företagens villkor och verklighet 2011, Tillväxtverket.

män 30 procent och kvinnor 70 procent. Andelen män och kvinnor i styrelser var 59 respektive 41 procent och den genomsnittliga andelen män och kvinnor i företagsledning var 70 respektive 30 procent.

Näringslivsåtgärder

Regeringen bedriver ett aktivt arbete med att främja kvinnors företagande dels genom att bredda och förnya den generella näringspolitiken och genom att utforma goda ramvillkor för företagande, dels genom ett särskilt främjandeprogram för kvinnors företagande. Insatser görs bl.a. inom områdena att förenkla för företagen, trygghetssystemen, kapitalförsörjning, skatter, konkurrens och innovationsfrämjande. För att skapa mer likvärdiga villkor mellan företagare och anställda i trygghetssystemen har regeringen bl.a. ökat tryggheten i arbetslöshetsförsäkringen för nyföretagare och sänkt egenavgiften för egenföretagare.

Regeringen har också ökat möjligheterna för kvinnor att driva företag inom sektorer där många kvinnor arbetar och som länge varit offentligt drivna och stängda för konkurrens och företagande, bl.a. genom införande av lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV), vårdval i primärvården, barnomsorgspeng samt genom omregleringen av apoteksmarknaden.

Exempel på pågående insatser för en jämställd tillväxt

Det finns ett flertal pågående initiativ och åtgärder som regeringen har vidtagit i syfte att stärka jämställdheten i tillväxtarbetet. Några exempel är följande.

Insatser för främjande av kvinnors företagande

Regeringen har utöver nämnda generella näringspolitiska åtgärder gjort särskilda satsningar med kvinnor som målgrupp. Kvinnors företagande är ett område inom näringspolitiken som varit i fokus sedan i början av 1990-talet. Programmet Främja kvinnors företagande har pågått sedan september 2007 och fortsätter till 2014. Programmet omfattar 100 miljoner kronor per år (totalt 800 miljoner kronor under två mandatperioder) och koordineras av Tillväxtverket. Satsningen inkluderar bland annat affärs- och innovationsutvecklingsprogram, rådgivning för att underlätta för fler kvinnor att starta och utveckla företag, insatser för ökat entreprenörskap bland kvinnor som studerar vid universitet och högskola, starta-företag-dagar, insatser för att ta fram en strategi för att kvinnor och män ska kunna ta del av det företagsfrämjande systemet på lika villkor, rådgivarutbildning, framtagande av fakta och statistik om kvinnors företagande och andra insatser för att synliggöra kvinnors företagande, mentorskapsprogram, innovationsfinansiering, ägarskiftesprogram, ett forskningsprogram om kvinnors företagande, en landsomfattande satsning på ambassadörer för

kvinnors företagande och programmet Styrelsekraft som ALMI Företagspartner AB driver.

Sedan programmet startade i september 2007 har fler än 140 000 personer berörts av programmet. Drygt 27 000 kvinnor har tagit del av affärsutvecklingsinsatser och 31 300 kvinnor som studerar vid universitet och högskola har utvecklat sitt entreprenörskap och också startat 540 nya företag. Drygt 100 kvinnor har ökat sin kompetens om ägarskiftesprocessen, nära 70 kvinnor har tagit över ett företag och nära 90 företagsköp är under förhandling. Ambassadörerna för kvinnors företagande har träffat drygt 82 000 personer.

Av de ca 200 kvinnor som har deltagit i programmet Styrelsekraft har 76 procent av deltagarna minst ett styrelseuppdrag i dag. 66 procent av styrelseuppdragen avser bolagsstyrelser, 11 procent avser börsbolag och 28 procent avser ideella föreningar. Regeringen har också arbetat medvetet för att statliga bolag ska ha en jämnare könsfördelning i sina styrelser. Antalet kvinnor på ordförandeposten i de statliga bolagen har ökat till ca 37 procent och andelen kvinnor bland ledamöterna i dessa bolag uppgår nu till ungefär hälften.

Resurscentra för kvinnor

Regeringen har gett Tillväxtverket ett förlängt och utvecklat uppdrag att fördela medel och stötta Resurscentra för kvinnor i dess arbete att synliggöra kvinnors villkor och öka kvinnors inflytande i det regionala tillväxtarbetet. Det förlängda uppdraget löper under perioden 2009–2012. Resurscentra för kvinnor, som har fått stöd av regeringen sedan 1990-talet, består till stor del av ideella organisationer, men många resurscentra finns också organisatoriskt placerade vid en länsstyrelse, ett regionförbund eller en kommun. Resurscentra för kvinnor finns i dag i 19 av 21 län och bedriver verksamhet inom insatsområdena entreprenörskap och innovativa miljöer, kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, tillgänglighet, strategiskt gränsöverskridande samarbete och landsbygdsutveckling. Regeringens stöd innefattar 36 miljoner kronor per år i tre år, dvs. totalt 108 miljoner kronor.

It och jämställdhet

Inom it-området har även ett flertal initiativ tagits för att öka jämställdheten. Dessa är en viktig del i regeringens Digitala Agenda för Sverige *It i människans tjänst*. Där konstateras att jämställdheten inom it-området ska öka kraftigt och att de strategiska utmaningarna för att nå detta är att engagera fler kvinnor i it-relaterade utbildningar och yrken. Regeringen har uppdragit åt Tillväxtanalys att senast den 31 september 2012 följa upp en handlingsplan för att främja jämställdheten inom it-området med fokus på näringsliv och akademi som togs fram av Kungliga tekniska högskolan 2006. Verket för näringslivsutveckling (i dag Tillväxtverket) genomförde 2009 en kartläggning av nationella initiativ för kvinnors delaktighet inom it och telekom. Ytterligare ett exempel är

en konferens på initiativ av regeringen som genomfördes 2010 om jämställd it för ökad tillväxt.

Jämställdhetsstrategi för skogsbrukssektorn

Regeringen har tillsammans med skogsnäringen tagit fram en jämställdhetsstrategi för skogsbrukssektorn i april 2011. Kvinnor är i dag kraftigt underrepresenterade bland de sysselsatta inom skogsbruket och skogsindustrin. Ett mål inom skogsbrukssektorn är att kvinnor och män ska ha lika förutsättningar, rättigheter och möjligheter att arbeta inom skogsbrukssektorn och att vara aktiva skogsägare. Strategin innehåller därför ett antal åtgärder för att bland annat arbetet med jämställdhet inom skogsbrukssektorn ska få ett varaktigt genomslag. Åtgärderna ska genomföras av aktörer inom skogsbrukssektorn, både från näringslivet, och organisationer samt från offentlig sektor.